

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

PERIÓDICH SATÍRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SENMANA

10 céntims cada número per tot Espanya
Números atrassats 20 céntims

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

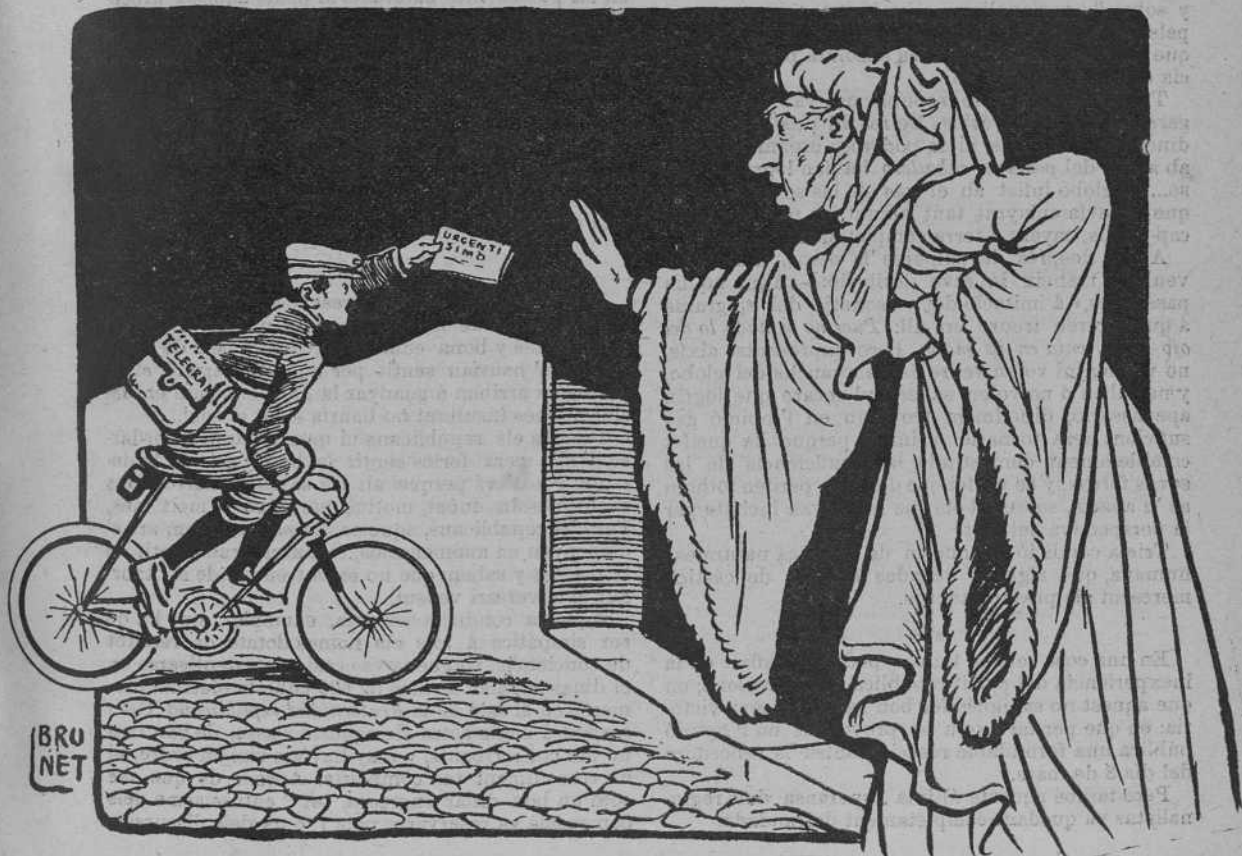
LLIBRERIA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ

Fora de Barcelona, cada trimestre Espanya, 3 pessetas
Cuba, Puerto Rico y Extranjer, 5

EL CONFLICTE DELS PRESSUPOSTOS MUNICIPALS

L' ÚLTIM «PARTE» DEL GOVERN

BRUNET

—¡Noy, noy!... ¿Qué diihen á Madrid?

—¡Que 'ls empleats del Ajuntament, si volen cobrar, que pujin allí dalt!

CRÓNICA

Las grans lluytas de opinións que desarrollantse en el *meeting* y en la premsa, troban el seu camp de batalla en els comicis, resultan veraderament interessants. Y l'interés que despertan arriba en molts cassos més enllá de l'acte material de una votació, sobre tot quan, com ara succeheix, després de la primera se'n está preparant un'altra, y darrera de aquesta un'altra encare. Tres eleccions en un any, que venen á ser com si diguessim els tres actes de un mateix drama, ab perfecta unitat de assumpto: de un drama que podria titularse: *El despertar de un poble*.

Se tracta senzillament de posar en evidencia quin es el pensament de Barcelona respecte á una gran porció de qüestions relacionadas ab la seva sort, y sobre las quals l'opinió está fonament dividida. No hi ha motiu d'alarmarse de que no tothom pensi de la mateixa manera, de que las ideas se posin en pugna, ni fins de que la passió las impulsi; molt al contrari: un poble que pensa y que lluyta pera concretar el seu pensament, dona mostres de ser un poble viu y capás de realisar admirables empresas en aquest país ahont tant abundan per desgracia els pobles morts ó amodorrats, insensibles á las desventuras de la patria.

L'exemple que avuy está donant la ciutat de Barcelona será de una eficacia política y social extraordinaria en el resto de la nació espanyola.

..

El primer acte del drama que va desenllassarse en els comicis del dia vuit de mars, ab la victoria espléndida del partit republicá, sobre els caciquistas y sobre ls regionalistas, siguió una gran sorpresa pels venuts y en especial pels últims, per lo mateix que s'figuraven tenir la més absoluta preponderancia dintre de Barcelona.

Tretze mil electors republicans varen encarregar-se de desenganyarlos. De res hi valgueren ni ls diners regionalistas, ni la poderosa organizació que ab ajuda del *poderoso caballero* havían lograt donarse... El globo inflat ab el gas de las sevas ilusións que s'havía enlayrat tant amunt, va precipitarse á cap-girells, cayent á terra completament reventat.

Avuy, després de palpase ls ossos, diuhen ab veu que trabeix la seva desilusió:—«Aquí no ha passat res,» á imitació del personatge del epigrama á qui li varen treure un ull: *Pues no es nada lo del ojo—y lo tenía en la mano*. Pero expresantse aixís, no veuhen ni volen veure ls esboranchs del globo, y no saben ó no volen saber qu'encare que logrin apedassarlo, difícilment trobarán en l'opinió gas suficient pera tornar-lo á inflar, porque ha quedat completament demostrada la insuficiencia de las sevas forsas, y es un fet que dels que perden tothom se'n aparta, sobre tot els que hi anavan incitats per la perspectiva del éxit.

Trista condició es aquesta de la flaca naturalesa humana, que algunas vegadas serveix de cástich merescut als presumptuosos.

..

En una cosa sols en tot cas podían confiar: en la inexperiencia del partit republicá de Barcelona; en que aquest no sapigués fer bon us de la seva victoria: en que per tal motiu se provoqués en l'opinió pública una formidable reacció contra ls vencedors del dia 8 de mars.

Peró també aquesta última esperansa dels regionalistas va quedant completament defraudada.

En vá dirán qu' en las eleccions de diputats provincials va triomfar la causa del desordre, de l'anarquia, del odi de classes, de la subversió de tots els principis socials... Al dir aixó farán com l'infelís que dominat per la por dongués el crit de «¡ladres!», trobantse els que anessin en son ausili, ab que havia pres per malfactors, als pacífichs transeunts del carrer, tots gent honrada. Qui de tal manera procedís cauria en ridícul, y si persistís en la seva deria se guanyaria per maníatich una plassa en un manicomí.

El partit republicá de Barcelona, tatxat avants de brétul y perdulari, y avuy de inconscient, está donant cada día novas mostres de la seva fermesa de conviccions y de la seva serenitat en la conducta. En aquest particular ha realisat progressos incalculables, que haurán de reconéixer sos mateixos enemics si no están cegos.

Cap partit reunirá com el republicá un aplech de cinquanta mil personas pera realisar una brenada democrática, sense qu'entelés un acte tan imponent, ni l'més petit disgust, ni l'més insignificant desordre. ¡Y cuidado que lo de la brenada del Coll tant en la seva organizació com en la seva realisació havia sigut obra de'n Lerroux, reputat per la *gent de bé* com un demagogo desenfrenat, com una especie de fera en forma humana!

Donchs aquesta mateixa tónica de sensatés y de cordura, que no exclou la fermesa y l'energia, es la que devía y va predominar en la memorable elecció del 8 de mars. La seguretat completa de que la sinceritat electoral sería observada va bastar pera que per part dels republicans no hi hagués ni la més petita sombra de intimidació, de amensassa, ni molt menos de violencia. El dret electoral se va exercir ab una correcció de que hi ha poch exemples fins en els pobles més habituats al us de aquests procediments. El mateix *Avi Brusi*, tan acostumat á agitar l'espectre del any 73, ho va tenir que reconéixer. Ja en lo successiu quan parli d'alló qu'ell n'ha vingut dihent las bacanals de la República, y fins admetent que fossin certas ab todas las exageracions ab que las adorna, se li haurá de recordar que vivim en 1903; que desde á las horas han transcorregut 30 anys, y qu' en 30 anys no sols se realisa la educació de un poble, sino que fins se cambia tota una generació.

L'escrutini del dijous, presenciat per un número extraordinari de ciutadans, siguió un nou exemple de sensatés y bona educació. ¡Quánts pets de *Segadors* no s'haurían sentit per aquests carrers, si ls perdigots arriban á guanyar la partida! ¡Quin entusiasme més insultant no hauría sigut el seu!...

Donchs els republicans ni menos varen recordar-se d'ells pera ferlos sentir la humiliació de la derrota, y no será porque ab las sevas fanfarronadas no haguessin donat motius per aixó y molt més. Pero ls republicans, aquests *inconscients*, com ara s'empenyan en anomenarlos, tenen un gran sentit de la realitat y saben que no se'n treu res de abotxorar al adversari venut.

Aquesta conducta sensata, exemplar, que ha de ser simpática á tots els homes dotats de rectitut de conciencia, tingué nova ocasió de patentisarse en el dinar popular de mes de 600 cuberts efectuat diumenje en el saló de la *Fraternidad republicana*. Hem assistit á molts actes de aquesta classe, de bon tros no tan concorreguts, y may havíam vist un ordre, ni un comediment tan complerts. Apesar de que res com un bon dinar engresca, tot l'entusiasme dels comensals va reservarse pera l'hora dels discursos,

LA VENJANSA D' UN PERDIGOT

—Si sapigués que no m' havían de veure, els tiraria aquest gos mort.

Y com tot aixó ho está fent á la catalana, es á dir ab un admirable sentit práctic, y no sent altre afany que 'l d' encomenar el seu exemple al resto pels espanyols, no tenen perque queixarse els partidaris de un regionalisme sá y patriótic.

Ara als perdigots que preñan peu de un regionalisme estret y mesquí pera saciar las sevas ambicions personals, alimentar las sevas petulancias inaguantables y fer obra solapada de reacció, á n' aquests no 'ls queda ara per ara altre recurs que picar de peus, donantse á tots els Lerrouxos de la terra y á tots els dimonis del infern.

Aquests ho acaban de perdre tot... menos el dret de posarse en ridícul.

P. DEL O.

que sigueren eloqüents, serens, alentadors y en cap concepte provocatius.

Allá's pot dir que va acabarse de consolidar ab la unió perfecta y sincera de tots els republicans de Barcelona, l' éxit admirable que ha tingut l' acte primer del drama *El despertar de un poble*, nunci segur del que han de tenir els dos actes successius.

El partit republicá ha demostrat ser digne de assumir la genuína representació de Barcelona, haventse guanyat la supremacia; ho ha demostrat ab las sevas ideas progressivas, que son las que més encaixan ab las aspiracions modernas, y ab la seva conducta, propia dels pobles que s' han conquistat el dret de regirre y governarse á sí mateixos.

QUADRET

Ella plorant, son espós,
amunt y avall passejantse
ab els cabells erissats,
com foch vermellas sas galdas,
saltantli els ulls de las concas
y clohent els punys ab rabia.

Extés en un toll de sanch
que encar sa ferida raja,
un lladre d' honras y noms
revólcas per 'llí á la sala.

Reyna un silenci mortal,
d' aquells silencis qu' esglayan,
mes si bé ningú diu res
massa parlan las miradas.

Que la perjura, ab els ulls,
sembla que pietat demana,
contestantli els del espós
que no perdona tal falta.

Per fi aquest romp el silenci
y aixís á sa muller parla:

«Ja que ni el recort dels fills
t' ha privat de deshonrarme,
d' eix casal, ans niu d' amor,
fugne prompte, esposa falsa,
avants que 'ls fills del meu cor
pugin com sempre á ta falda
y sens sapigué 'l que fan
disfrutin petonejante,
qu' ells, pobres, ignoran que

la deshonra s' encomana.

Y si quan sigas ben lluny
el crim comés no t' espanta,
y de vergonya no t' mors
al recordar ta gran falta,
allavors creuré qu' es cert
lo que fins ara 'n duptava,
puig si bé sabia jo
que hi havia esposas falsas
ino podfa creure may
qu' hi hagués mares sense entranyas!»

F. CARRERAS P.

MEETING DE GATS

Lloch de la reunió: un terrat dels mes extensos de Barcelona. Día: 'l divendres passat. Hora: las dotze de la nit, nit de lluna plena.

Extint el ressó de la darrera campanada del rellotje de la Catedral y conseguit ab no pochos traballs el silenci, el President, un gat monumental ab mes bigotis que un cabo de carrabiners, s' enfila d' un brinco á la barana del terrat y sense mes cerimonia obra la sessió.

PRESIDENT:—Companys: Els moments son crítichs; la rassa felina está en perill.

(Moviment d' extranyesa.)

UN GAT ROIG:—¿Y qué n' hem de fer nosaltres d' aixó? Si la rassa felina té mals-de-cap, que se 'ls passi.

PRESIDENT:—¡Son una colla de burros!

UNA VEU:—¡Mentida! Som una colla de gats.

PRESIDENT:—Si comenseu á interrompre d' aquest modo, tant se valdrá que pleguém. La rassa felina es la nostra, la gran familia gatuna.

VARIAS VEUS:—¡Ah!...

PRESIDENT:—Com vos deya, companys, estém en gravíssim perill. El nostre menjar predilecte, el que podríam calificar de plat nacional, la rata, per dirho d' un cop, ha desaparecut de Barcelona. ¿No ho heu reparat?

UN GAT NEGRE:—¡Y tall! Fa una pila de días que pel meu soterrani no se 'n veu ni una.

BONA OCASIÓ

—Donchs qué hem de fer nosaltres els vells?
—Anar á Romea, que diu que allí hi ha feyna per tots.

LA VAGA DELS FUSTERS

—Lo qu' es jo, estich ben determinat: que no 'ns concedixin lo que demaném, ¡no vull tocar fusta!

UN GAT BLANC:—¿Y jo, que desde dimecres qu' estich en dejú?

PRESIDENT:—¿No sabeu las causas d' aquest extrany fenómeno? Jo us las explicaré. Uns quants senyors, que sempre van al darrera de tot lo exótic, han introduhit en aquesta ciutat un sport, inventat pels inglesos...

UN GAT:—¡Mori Inglaterra!

PRESIDENT:—Sport que 's titula *Fox-terrier* y que consisteix en entregar las ratas ¡als gossos!

(*Sorpresa general.*)

UN GAT MOLT MAGRE:—¡Aixó es una expoliació indigna! ¡Abaix els gossos, abaix el *Fox-terrier* y abaix els senyors que 'ls donan las nostras ratas!

PRESIDENT:—¡Calma, amichs, calma! La vostra indignació es molt llegítima; pero cridant y alborotant no farém res. Lo que procedeix no es desesperarse, sinó estudiar la qüestió ab tranquil·litat d' ánim y preparar serena y resultament la nostra defensa.

UN GAT GRIS:—Pero ¿qué ve á ser aquest malehit sport que tan inopinadament ens priva del monopoli de la rata?

PRESIDENT:—Pues es senzillament un concurs, un exercici de cassa canina. Colocats els gossos dintre d' una especie de gabia, els deixan anar unas quantas ratas, vivas, y 'l qu' en menos temps ne mata més, guanya 'l premi. Els amos dels gossos hi riuen, el públich aplaudeix y 'l endemá 'ls diaris donan compte de la festa, explicant ab molt entusiasme que 'l gos tal va despatxar cinch ratas en trenta segons y 'l gos qual va reventarne set en un minut.

UNA VEU:—¡Mori la premsa aduldora dels gossos!

UN' ALTRA:—¡Visca la integritat de las ratas... per nosaltres!

PRESIDENT (*sense fer cas d' aquests crits*):—La diversió ha sigut tan ben rebuda y 'l consúm de ra as en las sessions fins ara celebradas ha resultat tan gros, que han acabat per agotarse. Y com que sense

ratas no hi ha festa, ¿qué han ideat els directors de la cosa? Oferir atractivas recompensas als ciutadans que s dediquin á cassarne. A ral cada una las pagan, y arriba á tal punt la seva esplendides, que ara anuncian que donarán cent pessetas al qu' en un mes els ne porti doscentas de vivas.

(*Murramaus d' indignació. L' assamblea sembla talmant un' orga de gats*)

PRESIDENT:—¡Ordre, companys, ordre! No 'ns deixém arrebatat per la ira, qu' es mala consellera. Apacigüevos, discutim ab serenitat y sapiguém demostrar al món que som animals mascles.

UNA VEU:—Jo no puch. ¡Soch gata!

UN' ALTRA:—¿Pero per qué s' hi han de fícar els gossos ab las nostras cosas?

PRESIDENT:—Crech que 'l que ha dit aixó será un gat, pero de fixo qu' es un gat dels frares. Els que 's fican ab las cosas nostras no son els gossos, sinó els seus amos. Els gossos, com nosaltres mateixos, son bestias manadas y fan lo que 'ls senyors els ordenan.

UN GAT SENSE QUA:—¡Nosaltres hem de viure!

PRESIDENT:—Efectivament: el gat, com el gos, com el caball, té dret á la vida, y si 'l *Fox-terrier* el priva dels seus naturals medis de subsistencia, d' una manera ó altra se l' ha de campar. Apoyats, donchs, en aquest argument, que no té volta de fulla, entench que 'l nostre deber es defensarnos ab las armas de la lógica y la rahó, fugint, per ara, d' exageracions y violencias, que no donarian altre resultat qu' empitjorar la nostra causa.

UN GAT CLAPAT:—Aconsélla'ns, donchs. ¿Qué 't sembla qu' hem de fer?

PRESIDENT:—Dirigirnos fermes, compactes y units com un sol gat als nostres amos y plantarlos pels nassos aquesta declaració:

«Considerant que aixó del *Fox-terrier* es per nos-

altres una novetat altament nociva;

»Considerant que desde temps immemorial las ra-

SABLASSO A LA FLAVIA

—No remuguis tant per dos rals, prenda, que d' homes guapos com jo, no 'n trobaràs gayres que t'estimin tan barato.

»tas havian vingut sent propietat exclusiva nostra;
»Resultant que per culpa d'aquest vituperable
»sport apenas se 'n arreplega ni una;
»L' Assamblea dels gats determina manifestar als
»seus senyors que si immediatament no prescindei-
»xen de tan odiosa diversió restituhint á soterranis,
»quartos foscos y magatzéms l'antigua normalitat,
»jay de las provisiones dels rebosts! ¡Ay de las vi-
»das dels armaris! ¡Ay de las cassolas de sobre 'ls
»fogóns!...» ¿Us está bé, companys de causa?

TOTS ELS GATS:—¡Sí! ¡Sí! ¡Morin els sports extran-
gers! ¡Viscan las ratas... al alcans de las nostras un-
glas!

PRESIDENT:—Donchs, entesos, y que cadascú
cumpleixi ab el seu deber. Queda terminat el mee-
ting.

(E's mirramaus de despedida duran cinch minuts.
La reunió va disolentse poch á poch, dispersantse paci-
ficament per terrats y teuladas. La lluna brilla en l'
espay. Els serenos cantan la una.)

A. MARCH

DAVANT D'UNA INSCRIPCIÓ

Mirant las parets
del Monastir hont
la Montserratina
va trobarhi nom,
llegint una á una
las mil inscripcions
que visitants pios
hi han fet en recort,
davant d'una escrita
ab pols tremolós
y lletra de dona,
m' he quedat confós:
«Soch jova y estimo
es verge 'l meu cor:
Verge moreneta

CONFIDENCIA

—Ja sé que se me 'n riurán, pero, ¿creurían qu' enca-
re no hi sentit cantar l' Utor?

trayeume 'l destorp.»

Lacónica queixa
d' un constrenyit cor;
s' hi endavina trista
historia d' amor,
s' hi veu una víctima
s' hi nota un traïdor
condemnats á viure
enganyantse abdós
cremats per las flamas
d' infern tenebrós;
la ximple rutina,
l' incentiu del or
que sols crims engendra,
van calarhi foch.

J. COSTA POMÉS

EL PARCH

Parlin ab tota franquesa. ¿Qué 's pensan vostés?
¿Que 'l Parch de Barcelona es un jardí públich bas-
tant bonich, que ompla regularment las necessitats
dels vehins d' aquesta capital?

Donchs van equivocats. Malgrat la seva esplèn-
da vegetació; á pesar de la bellesa del seu conjunt,
y que per cert bons quartos ens costa, el Parch, tal
com está avuy, no serveix de res...

Aixís ho acaba de declarar la Corporació munici-
pal al aprobar el projecte d' *aprofitament* dels jar-
dins de la ex-ciudadela ideat per un senyor que diu-
hen qu' es una especialitat en cuydar bestias.

Aprofitament: aquesta paraula ho diu tot. Reali-
sant el projecte del director de la colecció zoológica,
el Parch s' aprofitará. Ergo, de no realisar-lo, no
existeix tal profit.

Cert que 'ls vehins de la ciutat ens hi passejém
alegremment y hi passém molt bons ratos; cert que al
hivern hi prenem el sol y al estiu la fresca; cert que

ESCLAT PRIMAVERAL

Una poncelleta.

l'hermosura de las flors y la verdor dels arbres son en ell dols y honest recreo de la nostra vista... Tot aixó, segons parer del Ajuntament, no significa res: el Parch ha de donar profit, y ha arribat, á lo que sembla, l' hora d' aprofitarlo.

¿De quina manera? ¿Plantanthi cols y escarolas, que després puguin ser venudas á la porta de la Casa Gran pera reforçar ab el seu producte els tristos ingressos municipals? ¿Crianthi un parell de dotzenas de tocinos? ¿Sembranthi ordi ó aufals pera l' alimentació dels caballs de la *russia*?

No, senyors: l' idea dels autors del aprofitament es molt més alta, més extensa, més original.

De bonas á primeras comensarán per agafar las bestias de la Colecció zoológica y las escamparán, no sé si en llibertat ó lligadas, per varis indrets del Parch. Els lleóns deurán posarlos á la porta, perque fassin respecte; las cabras, á la montanyeta de Montserrat; els micos, enfilats al reixat de tanca; l' elefant, al costat del llach, ab encárrech de collir ab la trompa las criaturas que hi cayguin...

Després arrencarán bastants arbres y destruirán una considerable part dels jardins pera establirhi camps de joch, gimnassis y altras diversions.

A més d' aixó, 's facultará á tots els jardiners de Barcelona perque vajin al Parch á fer lo que 'ls dongui la gana. Els jardins serán dividits en solars, se 'n concedirá un á cada jardiner; y hala,—li dirán:—planta, sembra, cria, cultiva, desarrolla aquí dintre tot el teu enginy, que si ho fas bé 't donarém un premi.

Per fi de festa s' establiran en distints llochs del ampli recinte teatros de putxinetlis, kioskos, montanyas russas y *stiro de coloms*!

No 's diu encare si també se cedirá un espay al cos d' Artilleria perque pugui probarhi 'ls seus canons sense necessitat d' anar al Camp de la Bota; pero pels vents que corren, no tindria res de particular que fos aixis.

De tot aixó; d' aquesta serie d' ocurrencias que semblan concebudas per un bromista empenyat en pendre 'l pèl á Barcelona, el nostre Excelentíssim Ajuntament ne diu *aprofitar el Parch*.

Lo del tiro de colóms, especialment, ha de ser d' un profit incalculable... pels venedors d' ulls de vidre. Tractantse d' un siti tan concorregut y considerant la pluja de perdigons que á tot' hora estarà cayent, imagininse si 'n quedará de gent bornia del un cap de mes al altre.

No sé, quan l' opinió 's penetri ben bé del alcans del projecte, quin efecte li farán tan extranyas reformas, que tendeixen á convertir el nostre únich lloch de recreo en una inmensa olla de grills; pero 'm sembla que no pot ser gayre bó.

Per la meva part, crech formalment que si á Barcelona, aixis com hi ha una «Protectora dels animals» hi hagués una «Protectora de las personas», el día de la inauguració del *aprofitament*, en compte d' aquells famosos lletreros que tothom coneix, n' hi faria colocar uns altres que diguessin, poch més ó menos:

«Siendo estos Parques y Jardines propiedad de todos los ciudadanos... lo millor que poden fer els barcelonins si no volen pendrehi mal, es no acostar-s'hi.»

MATIAS BONAFÉ

REFLEXIÓ

Els uns sostenen que 'l viure es lo més bonich del mon.
Els altres tot lo contrari:

que no més s' está bé al sot.
 Se troban, també, molts homes,
 que no diuen sí, ni no,
 respecte d' aquest problema.
 No 'ls fa ni fret ni calor...
 Soch partidari dels últims:
 la vida val molts milions
 pel qui té l' or á cabassos.
 Pel pobre que no té un mos
 de pá, no val ni cinch céntims.
 Terme mitj de la qüestió:
 Que la vida es passadora...
 fins que 'ns atrapa la mort...

ANDRESITO

LLIBRES

LOS NIÑOS MAL EDUCADOS.—*Estudio psicológico anecdótico y práctico* por FERNANDO NICOLAY.—Traducción de A. GARCÍA LLANSÓ.—L' autor de aquesta obra hi ha posat un lema que expressa clarament sos bons propòsits: «He volgut—diu—escriure en broma un llibre serio.»

Y no s' ha limitat á volerho, sino que ho ha lograt. En certes materias res tan empalagós com la gravetat doctrinal. Si en Nicolay l' hagués observada, l' seu llibre s' hauria quedat sense colocació. Ara, en cambi, se n' han fet en poch temps á Fransa vint edicions, s' ha traduït á casi totes las llengües conegudas y es per tot arreu llegit ab interés y consultat ab profit, deventse'l considerar com un tractat inmillorable d' educació infantil, que interessa tant als pares de familia y als mestres, com á tots quants sentin amor per la cultura y la moral.

Es el tal llibre obra exemplar de un pensador que sab observar y deduir, y de un literat que sab escriure ab amenitat, ab sá humorisme, ab gracia verdadera. Baix

tots els conceptes compleix un fi social de la major importancia. Si ls pares que per dessidia ó per viure absorbits en ocupacions ajenas á la qualitat d' educadors, s' embeguessin en la lectura freqüent d' aquesta obra—que com hem dit avants resulta molt instructiva,—altra molt distinta que la de ara sería la sort de un gran número de familias y molt progressaria la colectivitat social.

Se compara als infants ab els plansóns, que quan son tendres s' han d' adressar, pera creixer bé y donar abundós fruyt. Aquesta es la tasca que compleix en Nicolay baix tots els aspectes y sortint al pas á tots els cassos que poden oferirse. Y porta la seva amplitud de criteri fins á tal punt, que fins tracta de l' educació dels pares realisada pels seus fills. Y es que exercint la tasca de educador, un també s' educa.

Res mes podém afegir per falta d' espay sobre una obra tant important, per la publicació de la qual, es digne d' elogis l' intelligent editor Sr. Gili. La traducció del senyor Garcia Llansó es molt esmerada.

ALTRES LLIBRES REBUTS:

Los puntales de la Sociedad, drama en cuatro actos de E. Ibsen.—Versión española de José Ferrán y Mayoral. Es el tercer volum de la colecció que ab el títul de *Teatro antiguo y moderno* ve publicantse á Barcelona ab l' éxit que mereixen las originals creacions del famós dramaturg noruech.

El Congreso revolucionario de Paris.—Septiembre de 1900.—Contingudas en un volum se troban las actas, informacions y memorias que sigueren objecte de aquell Congrès, dignas de ser conegudas per tothom qui vulgui tenir nocións del moviment anarquista.

RATA SABIA

TORNEMHI

—¡Qué hi volen fer! Va tant per terra aixó de la *ideya*, que no m' ha quedat mes remey que tornar á agafar l' ofici.

IV

El dimoni dels homes

Al parlar del dimoni no hem d'entendre el satíric espectre del banyut, el mitj home-mitj boen qu'alguns ens pintan tocant la flauta y donant salts, tot nú. Per dimoni enteném, no a dantesca revelació del Mal, trayent pels ulls esclats de foc y remenant la qua; així per las estampas dona gust...

Els que llegim á en Borderau y á en Nietzsche, l'element avansat, la gent d'avuy per dimoni enteném l'idea Símbol que fa estremir als esperits poruchs: desde 'l Tot y No-Res de 'n Zakia Muni fins á la gran Lalita de 'n Visnú, desde *La Mort y El Diable* fins als versos d'aquell *Jesús y el Diablo*, es ben segur que 'l dimoni del home 's manifesta espléndit y sincer, á plena llum, en son espasme etern per Afrodita y son amor á... la llagosta ab such. El diable inspira als homes, devegadas, y 'ls fa artistes potents y resoluts; á n' en Risler l'na fet gran pianista y á n' en Llimona dibuixant insuls. De la pell del dimoni son els plagas que, protestant pel mon, fan el seu curs: estudiants partidaris de la *huelga*, els vells de l' *Unió*, els de *Juventut*, las animetas delicadas, tristas, que s' abandonan als amors impurs...

Meñstofélich riure de la Idea que, mofantse de tot, fins de Jesús, aixeca un temple nou al super-home y li fa 'l mes olímpich *rendez-vous*, aquest esclat de vida gran y lliure, no es propiament del bom suprem impuls... es el *Dimoni* qu'entra de puntetas furtivament, com un lladrot astut en forma de Pompeu al *Teatro Intim* ó al *Ateneu* en forma de Lerroux.

FRA NOI

PRINCIPAL

¡Quí ho havía de dir! *La Razón social*, drama tret de una novela de 'n Daudet, interessant y hermosa com totes las sevas, va quebrar el primer día. ¿Per quin motiu? Lo qu' es jo no me ho explico. Per haver hagut de assistir á un altre espectacle, me reservava anar á veure *La Razón social* en sa segona representació. No vaig tenir aquest gust. *La Razón social* estava morta y enterrada.

CONCERT «FILARMÓNICA»

Molt ben triat fou el programa del darrer concert celebrat el dissapte al *Principal*. Li doná un relleu extraordinari la cooperació del eminent pianista Eduard Risler, qui, ademés de interpretar d'un modo admirable el gran *concert en do* de Mozart acompanyat brillantment per la orquesta Crickboom, executá algunas pessas del seu vast repertori, entussiasmant al públich que no 's cansá de ovacionarlo, y ab rahó. De precisió, d'art, de sentiment, demáninne.

Havém sentit molts pianistas y molt bons. En Risler no pot compararse ab cap. Sugestionat per sa impassible figura contrastant ab son rostre expressiu, hont s'hi veu concentrat tot el seu art poderós, l'auditori s'abandona completament á sos dats mágichs y fruheix els seus prodigis ab religiós reculliment.

En la segona part l'orquesta 'ns deixá sentir d'una manera acabada tres magistrals oberturas de Beethoven, entre ellas la superba *Leonora n.º 3*, que varen ser molt aplaudidas.

Afegim un nou aplauso als molts que de nosaltres porta rebuts l'infatigable mestre Crickboom, director de *La Filarmónica* y ánima del veritable art musical en nostre *metalisat terror*.

ROMEA

La Sra. Monner, la nit del seu benefici va estrenar un monólech de 'n Russinyol titulat *El feminisme*, pintura feta ab gracia y un humorisme agre-dols de una partidaria de la redemció del sexo débil.

Tant l'obreta, com la seva intérprete, que com sempre estigué acertada, sigueren molt aplaudidas.

TIVOLI

En la representació de *Aida* la Giudice va copar tots els aplausos del públich. Desde la romansa del acte primer fins al duo final rebé una serie de ovacions... La veritat es que de *Aidas* com ella 'n corren pocas.

El tenor Vilalta no está encare format, pero no 's pot negar que promet.

Els Srs. Gnacarini y Sorgi contribuieren al bon conjunt de la interpretació.

NOVEDATS

Dona gust veure á n' en Zacconi, en obras de un carácter tan distint com *Il nuovo idolo* de De Curel y l' *Amleto* de Shakespeare. Tres sigles separan l'una de l'altra. Y si 's considera qu' en tan llarch espay de temps las ideas, els gustos y 'ls procediments cambian y 's modifcan de una manera radical, se compendrà 'l mérit de un artista que arriba á dominarlas totes ab una perfecció tan rara.

El drama de De Curel, per informarse en els experiments de un sabi qu' estudia *in ánima vile* 'ls efectes de la vacuna del càncer, resulta poch escénich. L'element científich, que al teatro no admet explicacions técnicas, queda reduhit á una especie de convencionalisme que dona lloch á un cas de conciencia, á una llarga serie de disertacions filosóficas, y á un suícidio realisat per medi de una injecció. El metje experimentador anonadat pel remordiment y 'l dupte fa en sí mateix la última experiencia dels seus perillosos estudis. Fins la seva dona, qu' estigué á punt de divorciarse, seduhida per la grandesa de son marit y enternida davant dels seus sufriments morals li dona una proba de amor demanantli que 'l injecti, desitjosa de morir ab ell.

SATISFACCIONS A PARELLS

—En un sol mes, dugas alegrías: el triunfo electoral dels meus y l' arribada de la Primavera.

En Zacconi vá interpretar el tipo de protagonista de una manera perfecta, enriquintlo ab un sens fi de detalls de una expressió molt forta.

Respecte á la seva interpretació de la gran creació de Shakespeare, no un article sino un llarch treball de revista se 'n podria escriure. Y en cambi 'ns haurém de contentar ab petites indicacions.

En Zacconi ha estudiat el tipo fins en sos mes amagats replechs y 'l reproduheix sense ometre 'l rasgo més insignificant. Es cosa que assombra el cúmulo de treball que significa tan porflat estudi. Escena per escena vá mostrantlo, sense que hi haja apenas res que dir, y sí, en cambi, moltíssim que admirar; pero l conjunt resulta algú tant fatigós, casi abrumador.

Aquest es el defecte de en Zacconi: pecar sempre per carta de massa, com si desdenyés la sobrietat. Se diria que de lo molt qu' estudia no vol que se 'n perdi res.

No serém nosaltres qui li castiguem l' haver donat més relleu al pintoresch incident de la flauta, que al mónlech *Essere o non essere*, que 'l diu de una manera concentrada casi més ab el pensament que ab la paraula... En cambi en la gran escena que té ab la seva mare l' hauriam volgut veure més arrebatat, més emocionant, no tan esclau del detall. Alf' s' hi havia de deixar anar, com sol dirse vulgarment.

De totes maneres la seva interpretació en la gran obra shakesperiana quedarà viva, com un recort que no pot borrar-se, com una fruició incomparable en la memoria del públich que assistí á la representació, que per aquesta vegada era tan numerós que omplia 'l teatro.

ANIMAL DE MÉRIT

—¿Aquest gos?... Es molt millor que un fox-terrier. Per matar las ratas no necessita empaytarlas. No mes las mira y... llestos; del susto ja 's moren.

UNA SOGRA ESCEPCIONAL

—Diuhem que sogras y gendres, fills de la fatalitat, com que may poden entendre's sempre están com gos y gat. Donchs aixó ab el meu no passa, guapo y bon noy en extrém, fins semblém *tap y carbassa* de tant com ens estimém. Jo li faig cara riallera; ell m' obsequia sovint, y aixís, d' aquesta manera, aném tirant y vivint. Y si avans que jo 's moria la noya,... potser... ¿quí sab? ell y jo, encare, algun día fariam un cop de cap.

Ignal sollicitut hauria de demostrar cada nit. En Zacconi es pessa grossa y paga sempre 'l tret.

Dilluns á la tarde, s' efectuá 'l según concert Vidiella-Ribera.

L' insuperable pianista catalá feu gala de la seva magistral interpretació en pessas tan hermosas com el Concert en *fa major* de Weber y la *Polonesa en mi bemol* de Chopin. En Vidiella es sempre 'l rey de las elegancias y riquezas de matisos.

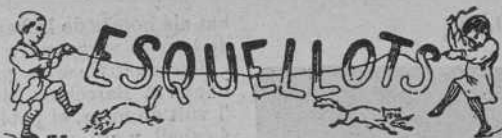
Donavan interés al concert alguns fragments de *Els mestres cantors* de Wagner, orquestrals y vocals, estant confiats els últims al jove tenor Sr. Raventós, alumno del mestre Ribera. Conta apenas vint anys y sa veu viril algú tant abaritonada es susceptible de major extensió. De moment está molt ben imposada en el registre contral.

Els fragments wagnerians, molt ben conduhits pel mestre Ribera, produhiren esclats d' entusiasme. Y en quant al jove tenor rebé aplausos merescuts que han de alentar-lo en sa carrera, en vigílas de emprendre un viatge á Alemania á perfeccionar els seus estudis pera dedicarse al cant wagneriá.

Y á propòsit del jove Raventós. Se m' ha dit qu' es fill de un pastisser ab el qual estigué de dependent el celebrat tenor Palet. Si es aixís, Barcelona tindrà una nova curiositat: un forn en que s' hi couhen tortells, ensaimadas y tenors.

N. N. N.

MALS PRESSAGIS

Un se queda estàtich com el Sr. Lluhí Rissech, al veure 'l camí que han fet els pressupostos municipals de Barcelona corresponents al any 1903.

El dia de Sant Silvestre sortiren de la Casa gran y sense la menor novetat atravessaren la Plassa de Sant Jaume, entrant a la Diputació. Al veure'ls passar la porta, las estatuas de D. Jaume y en Fivaller a duo 'ls hi digueren:—Felis viatge y hasta la vista.

Al penetrar a la Diputació, Sant Jordi exclamà:—Ja poden entrar y estiguin segurs de que aquí seran molt ben rebuts.

Y en efecte, tant bona acullida 'ls feren que se 'ls quedaren de hostes no sé quantas senmanas.

Per fi revisats de cap a peus y ab una certificació en tota regla consignant qu' estavan bé, varen emprendre la caminata desde la Plassa de Sant Jaume al Plá de Palació.

Ja a la porta del Govern civil els de la policia se 'ls miraren de rehull, y un cop a dalt, el Sr. Espinosa 'ls hi pegá una llambregada hostile com dihéntlos'hi:—Ja 'us arreglaré.

Y en efecte 'ls ha arreglat partintlos de mitj a mitj.

En aquest punt la ciutat de Barcelona ha sigut tractada com l' últim poblet de la provincia. Els seus pressupostos, a despit del informe favorable de la Comissió provincial, han sigut desaprobats pel governador. Y com no hi ha temps hábil pera recorrer, s' ha creat un conflicte insoluble que ve a pertorbar el régimen administratiu de la ciutat.

En vá s' envian reclamacions a Madrid; en Maura respón que no hi sent de l' orella de la complacencia. Y es molt fácil que si una comissió acut a trobarlo personalment, respongui:—La meva lley respecte a ordenació de pagos, ja ho sé qu' es una carrera d' obstacles, per aixó precisament la vaig dictar. Si vosaltres vos hi haveu estrellat, fastidieu-vos.

Y pel seu interior, negre y tenebrós com una mala intenció jesuítica, afegirá:—Barcelona, en materia d' eleccions, vol anar per las sevas; donchs qu' experimenti sobre sas costellas els efectes de la meva sinceritat.

—Home... ¿sabs que aquella planta que s' enfla per la paret me sembla qu' es una carbassera?

DIADAS ASSENYALADAS

Per Sant Joseph, matóns.

Naturalment que si avuy sigués encare cacich màxim en Planas y Casals, tot aixó s' arreglaria en un dir Jesús. Si ab la seva intervenció personal passavan las majors iniquitats ¿cóm havia de quedar desatesa una qüestió de justícia?

En cambi avuy se busca la manera de fastidiar á Barcelona en la seva representació popular, fins al punt de obligar á dimitir als regidors. Y encare més: s' assegura que si ells no dimiteixen de bon grat, els dimitiran á la forsa, pera poder realisar las próximas eleccions de diputats á Corts ab tot l' aparat de trampas, falsificacions y tupinadas.

Peró á dir la veritat, encare que tinguin aquest propòsit, no crech que puguin realisar-lo. Els regidors de real ordre per omplir els buyts del Ajuntament ¿de hont han de sortir? Ni qu' encarreguin als drapayres buscar per tots els reconns han de trobarlos. Ab els vents sanitosos que corren, s' han aca-

bat els homes de la barra y de la poca vergonya.

Desengányinse 'ls governants: á Barcelona, desde 'l vuit de mars, el poble va á caball, y qui va á caball jugá las espuelas y maneja 'l látigo.

Ahir era 'l sant del se-nyor Monegal.

Sant Joseph.

Com al seu venerable patró, al Sr. Monegal li ha florit la vara... La vara d' arcalde.

Li ha florit ab las simpatías de Barcelona en pes, per las sinceras mostrás de imparcialitat que va donar durant las últimas eleccions.

.

Si en Maura sigués agrahit, al Sr. Monegal hauria hagut de regalarli... ¿qué dirian?

Un gran mató.

Ab una targeta que digués:

—Toma, chico, que á mí sí que me has *matado!*

Del dictámen referent als gastos fets en l' enterro de Mossén Cinto, resulta que 's van invertir 13,758 pessetas.

Si Mossén Cinto pogués parlar diria:

—Vaja, 's necessita morir-se pera veure gastar un pico de aquesta consideració en obsequi de un pobre poeta.

.

Entre 'ls que 's repar- teixen aquesta suma s' hi conta la comunitat de Betlém, á la qual pertenesqué 'l difunt.

El gori-gori dels seus companys de comunitat ha costat 415 pessetas. Sens

dupte que de franch, com que l' haurían remugat ab disgust, no hauria fet efecte.

Altras partidas: las dels periódichs per l' inserció dels anuncis mortuoris.

Alguns, entre ells, els republicans *Diluvio*, *La Publicidad* y *El Liberal*, la lliberal *Vanguardia*, la catalanista *Renaixensa* y hasta *El Brusi* (ab molt de gust ho consigném) no figuran en la relació per haver publicat els citats anuncis gratis.

En cambi n' hi ha d' altres que no van resignarse á perdre aquesta ganga.

A continuació va la llista per ordre de menor á major, segons l' import de las sevas facturas.

El Correo Catalá, carli, 80 pessetas (es el més modest).

El Herald, un periódich que no llegeix ningú, la pantorrillista *Dinastia* y *El Diario del Comercio*, que ja desmintiria 'l seu títul si no feya comers fins ab

els ossos de Mossén Cinto: 150 pessetas cada hu. *El Noticiero Universal*, 200 pessetas (un preu achustadet).

Las Noticias, perquè qui més cobra més tó 's dona: 250 pessetas. Y 250 pessetas també 'l noceçalí *Diaria Catalán*, el diari del Alejandro Pons, catòlich-regionalista, y que per lo tant exigeix 125 pesetas com á catòlich y altrás 125 com á regionalista.

Y per fi *La Veu de Catalunya*, que en aquesta qüestió bat el record. El periòdich perdigot que buscava 'l millor emplaçament pera 'l monument á Mossén Cinto, s' ha decidit á emplaçar-lo en la seva factura, que puja á la quantitat monumental (monumental en relació ab els demés periòdichs) DE 637 PTAS. 50 CÉNT!

Aquí tenen á *La Perdiu* pintada per ella mateixa! Vaja: ¿passem-la Boria avall? Ja hi está passada!

Llegeixo:

«Los empleados de Correos de Madrid se han reunido para exigir al administrador de Correos de Barcelona que pida satisfacciones al director de *El Diluvio* por las injurias que á diario le está infiriendo.»

Y afegeix la notícia que d' altra manera demanaran que siga excluit del cos á que pertany.

Vaja que 'ls empleats de Correu de Madrid tenen unas exigencias molt raras. L' administrador de Barcelona, de satisfaccions no n' ha de demanar á ningú: al contrari, es ell qui ve obligat á donarne.

Ens associém de tot cor al sentiment que ha pro-

duhit la mort de D. Joseph Puiggarí, il·lustre arqueòlech y arxiver municipal.

Fou en diversos rams de la ciencia arqueològica, y especialment en indumentaria, una autoritat sense rival á Espanya. Publicá memorias y estudis de gran mérit, llibres tan importants com l' *Historia del traje* y *Garlanda de joyells* y quatre tomos dels cinch que compren *L' indumentaria española*, arreplech de datos gráfichs degudament ordenats, explicats y estudiats, en qual treball invertí la major part del temps de sa llarga vida.

Se n' ha anat del món á l' edat de 82 anys, estimat de tothom que tingué ocasió de tractarlo ó tan sols de coneixe'l.

Els arcaldes de barri del districte quint s' han girat de cara á n' en Cambó, que sense coneixe'ls particularment, havia tractat de deprimirlos.

Per tal motiu, y en forma de comunicació dirigida al arcalde Sr. Monegal, li han enviat tot un cabàs curull de xufas.

¿Qué farà ara 'l sardanista?—preguntarán molts.

Y jo responch:—Qué volen que fassi?... Es perdigot y se las menjará.

A un costat de la Granvía hi ha 'l local de la *Fraternidad republicana*.

Y casi davant per davant, á ben poca distancia, s' hi troba el *Palau de la ilusió*.

El vehinat de aquests dos edificis va sugerir á un transeunt, aquesta frase:

—¡Quina coincidencia! Allí 'l Palau de la ilusió, y aquí 'l Palau de la realitat.

PER EN COMAS Y MASFERRER

—Don Joseph, que per molts anys; aquí té aquests quants matóns.

—¡Homes, aixó l' altre día, quan feyam las eleccions!

LO PRIMER QUE FARÁN ELS REPUBLICANS

AL ENTRAR A LA DIPUTACIÓ PROVINCIAL

Desarmar a S. Jordi, per haver-se significat tant en favor de la gent de bé.

Els perdigots, a conseqüència de la refregada del 8 de mars, han passat per algunes fasses distintes.

Al principi encare feyan el valent; però avuy están molt motxos.

Aquests contratemps son com las torceduras de peu. En un principi y á cop calent no se senten; però tant com se van refredant van fent molt mal.

Y de haver-se torsat el peu n'hi ha que 'n van coixos per tots els días de la seva vida.

Excusa original de una criada.
—Vaja no diguis, Pepeta:—li diu la mestresa—á pesar de havertho recomenat tant, no has rentat els vidres del balcó.
—Sí, senyora que 'ls hi rentat.
—Donchs, mira, no 's coneix... Si no 's poden mirar de bruts!
—Veurá, ja li explicaré: els hi rentat de la banda de dintre perquè vosté pugui veure lo que passa al carrer; però 'ls hi deixat entelats de la banda de fora, perquè desde 'l carrer no 's pugui veure lo que passa aquí dintre.

SOLUCIONS

A LO INSERTAT EN L' ÚLTIM NÚMERO

- 1.ª XARADA 1.ª—*En-fa-dar-me.*
- 2.ª Id. 2.ª—*Sal-va-do-ra.*
- 3.ª ANAGRAMA.—*Trama—Marta—Mater.*
- 4.ª CONVERSA.—*Sal.*
- 5.ª TRENCA-CLOSCAS.—*Els vells—Iglesias.*

6.ª TRIÀNGUL.—*M A N E L*
A L A S
N A S
E S
L

7.ª GEROGLÍFICH.—*Las letras ho diuen tot.*

TRENCA-CAPS

XARADA

Quan se presenta el retreure una persona formal, no sé may si decantarme per Don Pio, *hu dos Total.*

T. RUSCA

ANAGRAMA

Ja total del port de Cádiz nosaltres vam divisar una cosa. ¿Saben qu' era? El gran tot de Gibraltar.

LL. CARBÓ C.

TRENCA-CLOSCAS

LOLA VERI

Formar el títul de una sarsuela castellana de género xich.

LOGOGRIFO NUMÉRICH

- 1 2 3 4 5 6 7—Ofici de dona.
1 7 6 4 7 5—Nom d' home.
6 2 1 7 5—
1 2 3 7—Lo únich en que 's preocupan las donas.
5 4 5—Número.
3 2—Musical.
3—Vocal

J. FARRÉS GAIRALT

ROMBO

Primera ratlla, consonant.—Segona, peix.—Tercera, nom d' home.—Quarta, en las iglesias.—Quinta, part d' un edifici.—Sexta, espay de temps.—Séptima, consonant.

NOY DE LAS MOSTRAS

GEROGLÍFICH

K I
ISTIU
T
HIVERN
E E E
P R
A

F. JOANET

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, 20

Imprempta LA CAMPANA y LA ESQUELLA, Olm, 8
Tinta Ch. Lorilleux y C.ª

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat número 2

OBRA NUEVA

AVENTURAS
DE
MASIN SAWYER
(Novela de un niño)

Traducción del inglés

POR

JOSÉ MENÉNDEZ NOVELLA

Un tomo 8°, Ptas 2

MANUALES DE COCINA

150
PLATOS DE SOPAS
Y SALSAS
POR LA
DUQUESA MARTELL

Ptas. 0'50

NOVEDAD

LA SED DE AMAR

(NOVELA)

POR **FELIPE TRIGO**

Un tomo, Ptas. 3'50

EL FEMINISME

MONÓLECH

PER

SANTIAGO RUSIÑOL

Ptas. 0'75

LA MORAL

en el drama,
en la epopeya
y en la novela

POR **LUCIEN ARREAT**

Ptas. 2'50

Acaba de publicarse

LA ESCALINATA DE UN TRONO

Drama trágico en 4 actos y en verso, original de

JOSÉ ECHEGARAY

Ptas. 2

FERNANDO NICOLAÏ

Los niños mal educados

Un tomo en 8°, Ptas. 5

Próximament se posará á la venda

Els Vells

DRAMA DE **IGNASI IGLESIAS**

— Poden nostres corresponsals formular pedido. —

PIERRE DECOURCELLE

LOS
DOS PILLETES

NOVELA

basada en el drama de su título

2 tomos en 8°, Ptas. 4

BARCELONA A LA VISTA

ÁLBUM DE 192 FOTOGRAFÍAS
de la capital y sus alrededores
Ptas. 8

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de dites obras, remetent l'import en llibrans del Giro Mútuo ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de ports. No responem d'extravios, si no 's remet ademés un ral pera certificar. Als corresponsals se 'ls otorgan rebaixas.

EL SANT DEL ALCALDE

—Pero, Senyor, ¿quín será 'l día que podré entornarme'n á casa?